Vicent Wl. Querol

OBRES VALENCIANES COMPLETES

SICANIA

Val.ª 13. Octubre 1856.

Vicente W. Querol

OBRES VALENCIANES COMPLETES

DE

VICENT W. QUEROL

Recull, pròleg i anotacions bibliogràfiques

de

LLUÍS GUARNER

Amb profussió de gravats
romàntics i retrat de l'autor
Coberta de Joan Renau

CASTELLÓ

9. Sicaniae Opera Omnia. I

I

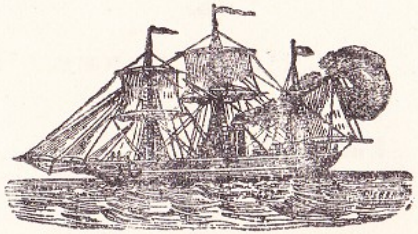

Tallers Gràfics dels Fills de F. Armengot.—Ronda Vinatea, 18. Castelló, 1958

PROLEG

I

QUEROL, POETA VALENCIA

D'AQUELL estol de poetes i escriptors valencians que —mitjançant el segle passat— emprengueren la feixuga i enaltidora tasca de deixondir la nostra llengua, donant-li una forma adient d'expressió literària, són sens dubte, Llorente i Querol els dos més reixents i representatius d'aquella *Renaixença* de nostra pàtria personalitat.

Molts noms encara més podrien afegir-se de tots aquells que coadjuvaren al desenrotllament d'aquell moviment cultural que caracteritza la literatura valenciana del segle XIX, representada per la munió d'escriptors i poetes que Constantí Llombart cataloga al seu fonamental llibre *Los Fills de la Morta Viva* (1). Mes, sobresortint de tots, per la força de llurs genis poètics, han quedat com capdavanters els noms d'aquests dos poetes que assoliren identificant-se amb el geni del seu país, i lograren expressar-lo cadascú, en la realit-

(1) *Constantí Llombart.* "Los Fills de la Morta Viva. Apunts bio-bibliogràfics per a la Història del Renaiximent Lliterari Llemosí". València, 1879.

zació pròpia de llur personalitat individual que cada un d'ells va saber sentir, copsant els diferents matisos de l'ànima de la mateixa terra, sentida amb la fe i l'esperança que quallaren en la resultant d'aquella *Renaixença* valenciana.

Llorente i Querol, tots dos, cercaren l'ànima i la veu d'un poble que es desvetllava per a recobrar la seua pròpia llengua pels camins d'una recobració tradicional que les vicisituds històriques havien esqueixat, segles ençà.

Naixcuts a la mateixa terra, i pairons en edat com en afinitats estètiques, d'una similar educació intel.lectual, afermaren llurs personalitats diferents ben aviat, al seguici, cadascú de l'impuls propi de llurs personalitats individuals, que els havien de portar a una elaboració poètica distinta sobre els mateixos temes patriòtics i sentimentals.

Ja en els anys d'iniciació literària, és digna d'observació la divergència d'aquests dos poetes valencians, tant units, malgrat, per llaços de vera amistad fraterna. Llorente és poeta de tranquil.la inspiració i planera volada, més donat a l'emoció de suau caire i a la contemplació de la vida quotidiana on n'hi ha bellesa emotiva i sincera, en tant que Querol defensa una poesia més viril i vehement, disposat a l'ardida lluita i a la fragor èpica dels cants en la meravella dels temes i la sublimitat dels sentiments; plaïa més a Querol polsar la lira magnífica d'un Tirteu que la dolça i tendra d'un Anacreont.

Una discussió va esser sostinguda —en dies de

jovenívola iniciació—, i sempre sense esqueixar l'harmonia amistosa entre els dos poetes als que sols separava el to, dintre els comuns ideals de pàtria i poesia que els acorava. Era per l'any 1858, en què anaven fent via cap a la realització de llurs destins poètics. (2)

Quan, passats el anys, Querol va evolucionar vers a una poesia emotiva de inspiració casolana i, d'exaltació dels encants de la llar, de l'amor i de la vida senzilla, va conservar sempre aquella expressió rotunda i cisellada per tal d'expressar els més subtils sentiments de l'amor fratern i filial, les virtuts domèstiques i religioses més pregones al seu cor, que sempre va cantar amb aquella veu viril d'èpic alé, que li havia de donar aquell caràcter inconfusible a la seua poesia. Tal vegada aquesta peculiar expressió va fer possible l'opinió d'alguns crítics —no molt subtils— que varen vore una massa influència de Quintana en la rotunditat expressiva del nostre poeta.

Devengut a la fi en poeta dels sentiments íntims, no per això ha de creure's tampoc que en ell persistia un sentit romàntic, per més que no negava el romanticisme de les seues iniciacions poètiques. El sentiment de Querol neix de la mateixa realitat del tema. Per això mateix, i compendiant les dues tendències, podem trobar en

(2) Anònim. *(T. Llorente)*. "Una poesía de Querol" en *Almanaque* de *Las Provincias* para 1890.

llur obra una escaient síntesi de totes dues escoles, feliçment agermanades.

Sembla que aquest caire academicista havia d'allunyar a Querol d'aquella expressió forta i brillant que és tan genuïna de la poesia valenciana, per a fer-lo incloure'l entre els poetes de l'escola castellana, renaixcuda per Quintana. Però, malgrat aquesta tendència innegable, el poeta valencià se salva com a tal perquè sempre sap omplir de contingut emocional la forma equilibrada que lliurement tria per a la seua expressió poètica.

La seua vida, desclosa a València, precisament en temps d'ardides lluites polítiques que malvestaven la geografia del país i fins arribaven a avalotar els carrers de la ciutat, unes vegades, com, altres, en la pau serena i blana en què s'adormia front a la manyaga carícia de la nostra Mediterrània, s'havia d'anar formant l'esperit del poeta en els contrasts de la vida i de paisatges contradictoris. Home d'intensa vida als anys jovenívols universitaris i capdavanter d'aquell estol de poetes novells que formaren la societat literària "La Estrella", penetra en la intensa vida, aleshores, de la València dels darrers anys romàntics, que tant havien d'influir en les seues primeres manifestacions poètiques. Tot aquest ambient va anar bastint l'ànima del poeta, que es compenetra i amera de valencianitat autèntica que, fatalment, havia d'influir a la seua obra, al llarg de tota la vida, fruïda, primer, a la terra amb deler, i, als darrers anys, allunyat d'ella, per imperatius del

quefer profesional, transformant aquell amor en inyor de la pàtria, que com a promesa, més atraient quan més allunyada, se aguditza en dedesig de retorn a la València, on la flor de l'ànima se va impregnar dels colors de les primeres il.lusions, sota el cel lluminós de la terra, que s'expandix en la policromia de les hortes i el cant acaronador de la mar que és, com la veu de la llibertat.

En Querol, però, trobem tots els elements fonamentals de la poesia valenciana; és —perquè tot poeta genial és etern en la seua obra— definitivament, poeta valencià, malgrat que, la llengua emprada no siga la nadiua, aleshores en camí de recobrança. És Querol un poeta autènticament de la seua terra, perquè en la seua obra aflora sempre aquella claredat lluminosa i radiant de la seua dicció; per la transparència de la forma; per aquella gràcia, aquella dolcesa, aquella blanura, i casi mol.lície, del sentiment, com tan atinadament observa Josep Ixart, que arriba a dir que "ni un sol poeta català —salvant Verdaguer— va saber modular mai els versos com Querol modulara el seus, sens aspereses, com si per sobre d'ells l'emoció fóra líquida, fluida i tèbia, que tant la amera i vivifica". (3)

Heus ací el poeta valencià; el poeta que *sent al* bell dintre seu, pregonament, el paisatge fet

(3) *José Ixart.* "Vicente W. Querol". En el llibre *El año pasado.* Barcelona, 1890.

ànima pròpia; que viu com llum i color i vibració del món al redós seu: el jo i l'objectiu confosos en una inefable comunió mística i pagana a l'ensems.

I ¿com agermanar, en Querol, però, aquell classicisme, un xic acadèmic, de formes ponderades amb aquest desbordament de llum, color i vibració de vida inquieta i forta en una conglomeració barroca del paisatge i l'art valencians?

És que València no és, rònegament, el color fort i la veu estrident; el sol aclaparador, el taronger de fruits vermells, el dinamisme de les corregudes de joies, el sol ardent de les batudes, la mar embravida dels naufragis, els vents fuetejants les arbredes en la nit d'hivern; les passions ardentes, abrasint els cors; la violència de les coses i els hòmens. No; València, abans que indomable guerrera, abans que alarb, va esser grega i llatina, i si la violència del seu barroquisme té vida, vida també, i plena i perfecta, va esser en la serenitat de les línies clássiques dels seus orígens.

Si Querol va saber agermanar el classicisme i el barroquisme en les seues formes poètiques tan meravellosament, és perquè va saber també copsar l'esperit autèntic de la seua pàtria, ja plasmat, des de sa remota iniciació, en la meravellosa escultura de la *Dama d'Elx* que logra la perfecta síntesi de les línies clàssiques i l'esperit barroc, que, en definitiva, és el misteri que informa sempre l'art més autèntic de València.

II

QUEROL I LA RENAIXENÇA VALENCIANA

INDUBTABLEMENT, és Querol un poeta essencialment valencià —com acaben de demostrar—, tant en son esperit com en les formes d'expressió, malgrat no emprar la llengua materna, sinó en molt comptades ocasions. La categoria excepcional del seu geni poètic el fa cap d'una escola poètica valenciana que, encara que Menéndez i Pelayo no volgué reconéixer, en un principi, va tindre existència en el segle XIX, a la nostra terra.

Fill de família valenciana per dues bandes, no va rebre una instrucció vernàcula, com ningú dels jóvens del seu temps, i iniciat en la poesia al caliu dels poetes romàntics valencians, que no empraven sinó la llengua castellana a tot arreu, no era lògic que es llancés a escriure per si sol en la llengua de València, que, aleshores, relegada als usos domèstics i rurals, no tenia sinó un conreu esporàdic en romanços i col.loquis satírics i grollers, sense dignitat literària.

La castellanització lingüística de València era completa. La literatura, el teatre, la política i les modes que de Madrid venien influïen la vida i els

costums del país. "L'idioma vernacle havia fugit dels llavis de les persones de determinats estaments i, encara que se conservava viu entre la menestralia i les classes humils, era talment pertorbat per la llengua dominadora, i havia perdut tant la seua antiga riquesa, que els escriptors no el consideraven un instrument apte per a la literatura i les altes especulacions del pensament, i, en general, era parlat sense amor i tractat amb menyspreu", com ens diu Miquel Duran (4). Mes el moviment de recobració que s'niciava a Catalunya des de la celebrada "Oda a la Pàtria" d'Aribau (1833) com fruit del Romanticisme, havia de tindre el seu ressò a la nostra terra, on alguns escriptors intentaren l'ús de la llengua nadiua per al conreu literari, entre els que es destacava Tomàs Villarroya que, l'any 1841, publicà a la revista *El Liceo* unes "cançons" en llengua valenciana que no varen esser sinó la llavor escampada, que encara havia de trigar en germinar.

L'esforç d'apostolat que preparara una renaixença calia portar-lo al camp intel.lectual, tasca que havia de portar a terme el poeta i erudit Marian Aguiló, procedent de Mallorca, que dirigia aleshores la Biblioteca universitària valenciana. Amb el seu poder de captació, cercà a la joventut estudiosa per tal d'exposar-li l'eclosió del movi-

(4) *Miquel Duran de València.* "Teodoro Llorente". Vol. CXXVII de la *Col.lecció Popular Barcino.* Barcelona, 1936.

ment renaixentista de Catalunya, els quals autors van fer conéixer als jóvens poetes Llorente i Querol i altres que havien d'esser els iniciadors del deixondiment cultural de la personalitat valenciana.

L'esforç d'Aguiló no va esser balder, i la captació dels dos poetes, feconda, per quant Llorente publicà, en 1857, la seua primera poesia valenciana i en l'any 1859 varen tindre realització els primer Jocs Florals sota el patronatge de "El Liceo", al paranimf de la Universitat. Aguiló va esser el mantenidor i foren premiats: Víctor Balaguer, en català; Llorente, en valencià, i Querol en llengua castellana. (5)

Mes, seguint l'impuls primer, no trigà en emprendre el camí de la pròpia llengua, i aquest any escrigué les seues primeres poesies valencianes —de les que mes endavant tractarem— que constituïxen una prova que fa esperar el fruit assaonat que no trigaria en produir-se més endavant.

L'entusiasme dels dos poetes per la restauració de la llengua no va tindre límits, i es posaren al treball de la dignificació de la llengua malmesa d'Ausiàs March i Roïs de Corella.

Mitjançant el segle XIX, podem vore com el moviment de recobració cultural valenciana va fent via envers la victòria definitiva.

A Barcelona havien de celebrar-se els Jocs

(5) *Teodoro Llorente.* Pròleg a la segona edició "Rimas". Madrid, 1891.

Florals l'any 1868 amb un significat simbòlic extraordinari, i a ells foren invitats els poetes renaixentistes de Catalunya, Mallorca i València, que a Barcelona havien de rebre la visita d'una colla de poetes provençals dirigits per Frederic Mistral. A la festa foren invitats també els poètes castellans representats per Zorrilla, Núñez d'Arce i Ruiz Aguilera.

El fort simbolisme d'aquella assemblea havia de donar els seus fruits, i si era aquell el primer pas vers la constitució de l'utòpic *Realme del sol* en que somnià Mistral, va quedar en el positiu afermament d'una indubtable renaixença literària en Catalunya, Mallorca i València.

En aquella ocasió va donar Querol la seua primera manifestació pública com a poeta valencià, escrivint la famosa salutació *Als poetes provençals*, enviada a les festes de Provença, a Avinyó després, en el *Brindis* que el va consagrar al davant de les més eminents figures de la poesia mediterrània, que propugnaven la unitat d'ideal en el que convergien les rames de Bernat Metge, Ramon Llull y Ausiàs March.

En 1872, la celebració dels Jocs Florals de Barcelona d'aquell any va donar l'avinentesa d'una nova comunicació amb València. Querol va formar part del Consistori, i en l'acte de la festa va llegir el seu discurs, en vers, amb el títol tradicional de *Pàtria, Fides, Amor*. El públic —diu Josep Ixart— se va alçar electritzat d'entusiasme a l'oir de llavis— del poeta aquelles bellíssimes

estrofes. Aquella poesia és, una de les millors del nostre tresor poètic: l'emoció que va causar la lectura seguix essent inoblidable. En aquell precís moment —ens diu—, els alts conceptes, l'ardent passió del poeta, varen coincidir amb l'estat de tot el públic, que esclatà en una ovació unànime, entusiasta. (6)

Modernament, el mestre Miquel de Unamuno —res sospitós en qüestions de regionalisme—, havia de llegir al Parlament de Madrid una de les magistrals estrofes d'aquesta poesia com a testimoni de la bellesa de la llengua catalana. (7)

Des d'ençà, Catalunya va vore en Querol a un dels primers poetes del seu renaixement, les seues poesies s'inclogueren a totes les antologies catalanes.

La *Renaixença* valenciana anava quallant per l'esforç dels poetes i escriptors que no minvaven en entusiasme fins establir definitivaments la Societat de *Lo Rat Penat* ideada per l'esperit organitzador de Constantí Llombart que va portar a terme la seua constitució, l'any 1878, obrint-se així via a totes les aspiracions verament valencianes.

Mes, dos anys abans, Querol va tindre necessitat d'allunyar-se de València, per imperatiu de la

(6) *Josep Ixart*. Op. cit.

(7) *Manuel García Blanco*. "El poeta valenciano Vicente W. Querol y Unamuno". En *Revista valenciana de Filología*. Vol. I. Núm. I. València, 1951.

seua professió. Des de Madrid, on residia, l'amor a València se tornà en l'inyor de la terra llunyana que havia d'eternitzar en aquella poesia titulada *Ausente*, el seu càntic elegíac i d'esperança en el avenir.

Des de Madrid va tornar a Catalunya amb motiu de les festes del Milenari de Montserrat, l'any 1880. En els Jocs Florals de 1885 va esser nomenat president del Consistori, i, com a tal, va llegir un famosíssim discurs que és, sens dubte, una de les millors defenses de la poesia i de la *Renaixença* de les literatures regionals.

No oblidà, però, el moviment renaixentista a València; està assabentat, pels seus amics, del seu desenrotllament, escriu una bella poesia en ofrena a la regina dels primers Jocs Florals de València i envia a Frederic Mistral una emotiva epístola celebrant l'aparició del llibre *Les Illes d'Or*, i, quan les notícies dels terratrémols d'Andalusia commouen tots els sentiments humanitaris de la nació, el poeta escriu una de les més lluminoses odes, de tanta grandesa èpica com sentiment pregon.

La glòria que enllumenava a Querol com a poeta valencià va moure els seus amics de *Lo Rat Penat* a demanar-li que concorreguera als Jocs, per tal de glorificar-los definitivament.

Temptà al poeta la invitació i es disposà a complir la promesa donada, mes ja els quefers varen interrompre el treball, del que tan sols un fragment ha quedat com a mostra del que haguera estat un dels poemes seus més perfectes i definitius.

La feina professional l'acorava fins a tal punt, que ja no pogué gojar del descans suficient per a escriure, car sempre pensant en el dia que poguera deslliurar-se per a sempre i retornar a la València nadiua on reemprendre l'agradívola tasca de la poesia que li havia endolcit els anys de joventut, que li semblaven tan llunyans a la distància, no de temps passat sinó d'oblit imposat pels afers materials que l'assetjaven tothora.

Va tornar a València, però no per al descans seré del seu cos atrafegat, sinó per a trobar la mort, que una acoradora malaltia d'absència li portava. En el lloc de repòs de la masía del poeta amic Josep Aguirre Matiol, anomenada la *Caseta Blanca* per aquella colla d'amics del poeta, que tantes vegades havien gaudit d'esplais i somnis, va morir el més alt poeta de València, el 24 d'octubre de l'any 1889, extingint-se així aquell geni poètic, i callant per a sempre aquella veu, que havien estat el geni i la veu de València.

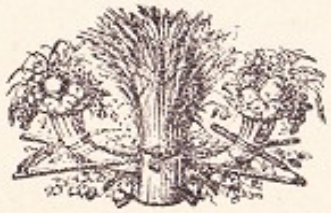

III

QUEROL, POETA EN LLENGUA VALENCIANA

CURTA, molt curta en quantitat és l'obra poètica que Querol va escriure en llengua valenciana, encara que, per son esperit, tota la seua obra poètica pot esser considerada com a tal, com ja oportunament hem demostrat.

Fora dels primers assaigs poètics, de tema universal, es pot dir que tan sols escrigué en la seua llengua pròpia aquelles obres que destinà a celebracions i festes de caràcter patriòtic i commemoratiu. Poques són, doncs, les poesies escrites en llengua vernàcula, i no "per distracció arqueològica" —com algú ha dit—, sinó perquè el poeta creia que els temes demanaven sa llengua exclusiva per a la seua expressió més genuïna. I tal va esser la transcendència d'aquestes poques obres seues que, com observa Josep Ixart, havien d'esser més celebrades que tota la seua obra restant. Més anomenada li varen donar al poeta aquestes escasses poesies a València i Catalunya que quantes escriguera en la llengua oficial d'Espanya.

Ja als anys de la seua primera joventut, al temps dels estudis universitaris, i sota el mestratge de Marian Aguiló, sens dubte, se va iniciar Querol en la poesia valenciana, fent els primers assaigs de què tenim coneixença.

Avui, en descobrir la documentació de la societat *La Estrella*, que Querol, amb la col.laboració d'altres poetes estudiants del seu temps, va fundar al seu propi domicili, podem pensar en una poesia primitiva de Querol, escrita en valencià, fins a hores d'ara desconeguda. El darrer llibre d'actes de l'esmentada societat se clou amb relació de poesies presentades pels seus socis, des del 25 d'abril de 1856 fins la dissolució de l'entitat. En aquesta relació —que comença amb la número 21 i acaba en la que porta el 117— l'assenyalada amb el número 21 és una oda titulada *A València*, escrita per Querol. Era, sens dubte —per la grafia del títol— una poesia valenciana, i per l'aproximada data que se li pot adjudicar, devia d'esser la seua primera manfestació poètica en llengua nadiua. Per ara, podem considerar perduda aquesta oda, de la que devia de tindre notícies Llorente que, al mes de morir el poeta, escriví al seu germà Aureli interessant-se a fi de poder-la incloure en la segona edició de les *Rimas*. El germà del poeta contestà —el 9 de novembre de 1889— dient-li; "Respecto a la poesía *València* creo que se publicó en *El Miguelete* o en algún otro periódico literario, allá por los años 56 al 59. Como entonces el renacimiento *catalán* estaba en

los albores, supongo que estos versos deben de ser algo defectuosos, como lenguaje, y tal vez por ello no los incluyó Vicente en las *Rimas*. Creo que, además, no conservaba ninguna copia." (8)

Aquestes paraules d'Aureli Querol ens assabenten que va existir aquesta poesia i que estava escrita en valencià. La seua exclusió de la secció valenciana de la segona edició de les *Rimas* preparada per Llorente, ens diu també que, malgrat les recerques que pogueren fer, no se va trobar enlloc.

Mentrestant no se trobe la poesia esmentada, hem de considerar com a primer intent de versificar en llengua valenciana aquell tríptic que integren les poesies titulades *A l'Esperança*, *¿Què serà?* i *A la Fe* de les que tenim còpia manuscrita de l'autor, que les data en 4 de setembre de 1859. Aquestes tres poesies, escrites per aquest ordre, ocupen un quadernet de quatre fulls escrit per les dues cares, en lletra clara i acurada que denota esser una còpia de mà del propi autor, pel caràcter de la lletra. (9)

El tema, com així mateix la forma diversa i variada de cada poesia, ens fa pensar en un treball preparat per a concórrer a jocs florals. Precisament aquell any se celebraren els del *Liceo*, pre-

(8) *T. Llorente Falcó*. "Epistolari Llorente". Vol. I. Barcelona, 1928. Cortz 255.

(9) *Lluis Guarner*. "Dues poesies valencianes inèdites de Vicent W. Querol". En *La República de les Lletres*. Número 8. València, 1936.

sidits per Marian Aguiló i en els que Querol va esser premiat per la seua oda *A la Paz*, el que ens assabenta que, malgrat el propòsit primer, no va presentar la poesia valenciana, tal vegada per creure-la no encara adient per esser primerenca.

En el sobre que se contenien aquestes tres poesies, el germà del poeta, Aureli, va escriure: "Contiene este sobre las primeras tentativas que el poeta Vicente W. Querol hizo, casi en su niñez, de versos catalanes" (10). Aquest testimoni ens confirma que són aquestes les primeres poesies valencianes, encara que posteriors a l'oda a *València*, avui perduda, com hem vist.

Donat que pels anys a què se referim, està Querol en l'època de major producció poètica i activa vida literària jovenívola, és de suposar que aleshores escriguera més poesies valencianes encara que sols fóra per ensinistrament en la llengua i mètrica valencianes. I així es desprén d'unes paraules del, llavors, jove poeta Lluís Cebrian Mezquita, que ens diu: "Labaila i Querol pensaven ja en la mampresa, que realitzaren ben prompte, de col.leccionar en sengles llibres llurs poesies valencianes." (11)

És cert que Labaila va portar a terme el seu propòsit de publicar en llibre els seus versos, mes

(10) *T. Llorente Falcó*. Op. Cit.

(11) *Lluís Cebrian Mezquita*. Pròleg al llibre "Frederic Mistral. Les illes d'or. Tria i versió valenciana de Lluís Guarner". València, 1931.

en quant a Querol, no va tenir realització el projecte fins a la publicació en 1877, de les *Rimas*, que, com apèndix, inclou tres soles poesies valencianes, per cert que amb el títol de "Rimas catalanas" que tant ha fet divagar a crítics i historiadors de nostra literatura.

No creem, doncs, que endemés de les poesies esmentades, escriguera Querol altres, de les que haguera quedat constància als seus papers, malgrat no haver-se publicades. De haver-les escrit creem que no havien d'esser sinó assaigs d'ensinistrament romanents en la intimitat del poeta, i no donats a conéixer de cap mena.

Mes aquells assaigs —d'haver existit— degueren esser tan fecunds com palesen els versos posteriors amb els que Querol va fer la seua presentació oficial com a poeta vernacle en la salutació poètica als poetes provençals, en les festes de la Provença, que se celebraren l'estiu de 1868, a l'igual que el *Brindis* que va llegir el poeta en la felibrejada després dels Jocs Florals de Barcelona d'aquell any. D'aquestes poesies hem fet esment ja anteriorment.

En totes les dues peces poètiques se pot albirar al poeta ja quallat de seny, com de forma completament dominada al servei de la idea, denotant que la personalitat de l'autor està plenament realitzada.

Però calia donar un pas més per a arribar a la vera consagració poètica de Querol, i aquest pas el va donar en la celebració dels Jocs Florals de

Barcelona, de 1872, en els que actuant de mantenidor, havia de pronunciar el discurs dit "de gràcies", que va escriure en vers, sobre l'obligat trilema de *Pàtria, Fides, Amor*.

Aquella peça poètica va esser la consagració del poeta, i també la seua glorificació com a gran poeta català. Aquella poesia és —com diu un crític de l'època— una de les millors joies del tresor poètic de Catalunya.

Tan sols aquestes tres poesies va incloure Querol en la primera edició del llibre *Rimas*, totes sota la denominació de "Rimas catalanas" que han originat disensions de parers entre alguns crítics, i que creem obvi, si atenem al moment de produir-se.

La denominació de *catalana* respon a un concepte de criteri plenament fonamentat en el poeta. La *Renaixença* de la que va oir parlar-ne a Aguiló fon la *catalana*, a la que pertanyien València i Mallorca, i a eixa *Renaixença* se sumaren Querol i Llorente, conscientment, com ho prova la compenetració de poetes que va culminar als Jocs del 68, així com la comunicació entre els poetes catalans, mallorquins i valencians, palesa en repetides ocasions. La llengua en què Querol escrigué, doncs, era la *catalana*, és a dir: la comuna dels tres sectors, per sobre les possibles varietats dialectals, que justificaven la unitat idiomàtica. En aquest sentit, doncs, és ben explicable la denominació de *catalana* a les poesies de Querol.

A més a més, si volem donar un caràcter restringit, hem de considerar que les tres poesies foren escrites per a aconteixements i commemoracions literàries celebrades a Catalunya, que feien més escaient aquesta denominació patronímica a les poesies que per a Catalunya varen néixer.

En fer la segona edició, era propòsit del poeta excloure d'ella les poesies vernacles, com havia comunicat a Alarcon en carta particular, després de publicar la primera.

Mes l'edició, ja compromesa per Querol amb Marian Catalina, director de la "Colección de Escritores Castellanos", no va arribar a mamprendre's sinó després de morir el poeta, i Llorente se va encarregar de la revisió i ampliació d'originals. Sent el desig del compilador augmentar el nombre de poesies valencianes, demanà a Aureli Querol les poesies inèdites de què poguera disposar, i malgrat parlar-li el germà del poeta de la existència d'una poesia endreçada a Mistral. "Recuerdo —diu— que el pobre Vicente escribió una poesía bastante extensa en *catalán* felicitando a Mistral por la publicación de su libro *Las islas de oro*... Yo la buscaré entre sus papeles, y si no, ya sabe V. que debe tenerla Mistral." (12)

L'exclusió d'aquesta poesia, ens fa creure que l'original no va esser trobat a temps de poder ser inclós en la preparada edició, que sols augmenta en dos poesies valencianes: la primera, una endreçada a Maria Llorente, filla del poeta amic i regi-

(12) *T. Llorente Falcó*. Op. Cit.

na dels primers Jocs Florals de *Lo Rat Penat*, en l'any 1879, i l'altra poesia escrita amb motiu dels terratrémols d'Andalusia, en 1885, de la que ja hem parlat anteriormente. Se va publicar primerament a l' "Almanaque" de *Las Provincias* de 1886.

Després d'apareguda l'edició preparada per Llorente, en l'any 1891, amb un total de cinc poesies valencianes, en el "Almanaque" de *Las Provincias* de l'any 1892, se publicà la fins aleshores inèdita poesia valenciana titulada *¿Què serà?* que no és sinó una de les que formaven el tríptic, escrit en 1859 i del que hem parlat.

Lo Rat Penat, en el volum IV de la seua Biblioteca, publicà un recull de poesies de Querol que comprén les sis ja conegudes, a les que s'afig la trobada *Carta a Mistral*, que Llorente no va trobar a temps d'enllestir la seua edició de les *Rimas*, i de la que posseïm el primitiu esborrador.

Quatre anys després de la mort de Querol, en 1893, va esser celebrada la commemoració del seu traspàs fent el descobriment d'una lauda commemorativa a la façana de la *Caseta Blanca* on va morir el poeta, i al mateix dia, se publicava a *Las Provincias* un fragment de la poesia que Querol havia començat a compondre a Madrid l'any 1885, per tal de complaure als amics de *Lo Rat Penat*, i que va deixar sense rematar, trobada entre els papers del poeta, i que en aquest recull reproduïm per tal de completar-lo, i com a mostra de què podem gaudir-nos, conserva tota l'elevació i bledania d'inspiració i tota la puresa acurada

d'una forma expressiva magistral que fan albirar que aquell inconclús poema titulat *Lo Cant de València* haguera pogut esser l'obra cabdal del gran poeta nostre, mestre indiscutible de la Renaixença valenciana, que se podia considerar ja definitivament lograda perquè podia produir un poema de tal transcendència.

Com a introducció a les poesies de Querol, hem cregut com a molt escaient reproduir el celebrat discurs que el poeta va llegir, com a president del consistori dels Jocs Florals de Barcelona, l'any 1885 (13) que ve a esser una defensa i elogi de la poesia vernacla i una exposició dels seus particulars ideals poètics que, sempre serví i glorificà en la realització de les seues obres, que avui constituïxen els joiells de més vàlua de tota la literatura valenciana renaixcuda.

(13) "Discurs llegit en els Jocs Florals de Barcelona lo dia 3 de maig de 1885 per En *Vicent W. Querol*, president del Consistori". València, 1885.

LA POESIA

(Discurs de Vicent W. Querol)

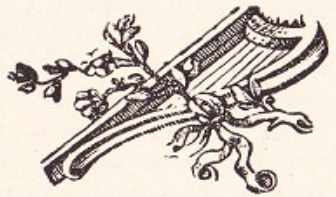

SENYOR EXCEL.LENTÍSSIM:

SENYORS:

Mai més vera i justificada que avui la paorosa modèstia de qui, nuu de tot mèrit i expatriat, molt temps fa, de la república literària, ve a seure en eixa cadira presidencial, que deuria trobar-se buida i encobertada de negra sarja, com en signe de dol per la plorada mort del savi eminentíssim que l'enaltí ocupant-la per primera vegada. Mestre ben aimat i consultat oracle del Renaixement llemosí, sembla que a l'anar-se'n d'entre nosaltres haja deixat en desvaliment i orfenesa les lletres catalanes. L'estol de sos deixebles remembrarà sempre i trametrà a la posteritat les qualitats de cor i de seny que formaven la fesomia moral d'En Manuel Milà, en qui, per benaurada unitat, les virtuts i el talent se confonien com la doble manifestació d'una intel.ligència sanitosa.

No era destorb la senzillesa de la seua ànima per a què endevinàs amb intuició segura els resorts amagats de les accions humanes al judicar els fets històrics; no era obstacle la minuciositat pacient del seu anàlisi per a què tragués d'eixos estudis comparatius les lleis clares i netes d'una generalització exactíssima; així com l'erudició ben triada i el coneixement a fons de totes les literatures neollatines no impedia la realització de la seua pròpia obra artística en lo que té de més difícil la concepció poètica, en la imitació perfecta dels models de la literatura popular.

El judici, la imaginació i el sentiment se partien per igual aquella ànima equilibrada, i aquesta harmonia de facultats, amb les quals avaluava com a estrany el treball propi, feia que aquest sortís perfet i empremtat amb lo segell de les obres perpetuals.

En elles està clos per sempre lo seu enginy etern, aconhortant-nos del seu allunyament; car, en aquesta gran família de l'art, no emparentada per la sang sinó per l'amor de l'ideal i de la glòria perdurable, no és pas just que es plore a qui és ja ciutadà per dret propi del regne de la immortalitat.

En aquesta gran festa anyal de l'antiga i forta raça catalana, que congrega fins als més llunyans parents a renovar los sagraments de la fe, de l'amor i de la pàtria, just és que el primer record sia pels qui ens daren exemple en vida, i són avui molt més presents entre nosaltres per lo mateix

que la mort despietada nos els roba. Cert n'estic que llurs ombres benaurades gogen i estan amb nosaltres en aquesta gloriosa diada.

Jorn desitjat, com breu repòs de l'afanyada vida del nostre poble, en què, deixant per una estona les greus ocupacions de la vulgar existència, i enlairant l'ànima a dalt a dalt, vers los cims ideals de la bellesa eterna, somniem, bressats en los braços de la poesia i galejats amb los cants dolcíssims del matern llenguatge, que s'aixequen i ens passen davant dels ulls totes les grandeses de la nostra antiga història, i ens enlluernen amb sos raigs totes les mig-guaitades esperances de l'esdevenidor.

¡Poder immens i miraculós lo de la vera poesia! Tot lo que finí, reviu quant son centre d'or ho toca; tot s'endevina quan fixa sos ulls en les foscúries de lo que no ha nascut encara. Semblant a Déu, de qui és filla, confon en un sol temps immutable lo passat, lo present i lo pervindre, i sa mirada clarejant abarca tot lo cercle infinit que traçà el cel com llindar de la intel.ligència humana.

Allà on la pensa abismada del savi descobreix una llei nova del món moral o físic; allà on la imaginació creadora de l'inventor o de l'artista troba una mena de no conegudes meravelles; allà on l'escalf del sentiment místic, amorós o patriòtic engendra el sacrifici del màrtir o l'abnegació de l'heroi, allí es troba la poesia, com la misteriosa fada de les rondalles de la infantesa, que guardava, pels que endevinaven la paraula sagra-

da, los tresors amagats en los avencs de les muntanyes.

¡Ditxosos els que cerquen eixos tresors i endevinen eixa paraula! Triats foren per la saviesa divina per esser llum claríssima, que guie en les nits calitjoses dels temps la peregrinació treballosa de la humanitat sobre la terra. Que ella, la vera poesia, és com una continuada revelació, tramesa per l'embadaliment de l'ànima, i una conversa de l'esperit humà, deslliurat dels lligams de la matèria, amb sos germans del cel, als que, en lo curt desterro de la vida, enamoradament enyora.

Ah, sí: eixa vera poesia, que cull los brots més tendres del nostre cor i les flors més flairoses de l'enteniment humà, no és pas aquella que es cobreix, com una disfressa, amb son mantell de porpra i l'arrossega brut i tacat per lo fang de les passions més envilides. No és pas la que nega a Déu amb folles flastomies, tancant les portes del cel i privant d'eixa benaurança als desheretats de la terra. No és pas la que truca en los pobres albergs dels menestrals i dels pagesos per dir-los que la felicitat és de l'or i l'or és fill de la força. No és pas la que confon els divinals amors, sants engendradors de la nissaga humana, amb la satisfacció carnal dels apetits de la fera; i no és pas la que escarneix lo nom de la Pàtria, fent de la raça de l'home un ramat més sobre les valls i les conques innominades d'una terra sense història.

La vera poesia, que avui festegem en nosaltres, és la que riu en la llum del nostre cel i creua me-

lancòlica per l'ombra de nostres nits estelades; és la que dorm al nin amb les rondalles del vell temps, diu a la noia les cançons enamorades, salmeja, en les esglésies gòtiques de nostres viles, resa en les ermites bizantines de nostres muntanyes, plora en l'angle fosc del fossar de nostres vilatges, i es gaudeix riallera en los aplecs i romiatges de nostres festes. És la que condueix la colla de les espigoladores o balla en lo trull i guarda dintre del vi novell lo sol d'estiu per escalfar-nos quan emmortalla la neu planes i serres. És la que sap les gestes dels nostres herois, los dictats de les nostres mares. És la que ens parla d'honra antiga que defendre, de vells usatges que servar, de llibertats i furs que hem rebut com hereus fiduciaris, amb lo sagrament de trametre'ls sense mancament a nostres fills. És la que guarda les runes de nostres castells, i monestirs, escorcolla nostres arxius, escriu fulla per fulla lo poema de nostres glòries, ompli de colors los llenços de nostres pintors, i talla en marbre les estàtues, filles immortals dels cisells de nostres artistes.

Eixa vera poesia és l'ànima perpetual de la nostra raça encarnada en cada nova generació, sempre revivificada i sempre la mateixa que ens fa viure en lo passat i en lo pervindre amb la unitat dels sentiments i de les aspiracions, que és lo que constitueix lo caràcter distintiu i la fesomia pròpia dels grans pobles.

Bé heu fet, doncs, oh experts restauradors de nostra literatura, al traure de la trencada soca de l'arbre llemosí eixe plançó fort i ple de saba que, conreat amb tant de delit, eixampla ja pertot arreu ses branques florides i plenes de fruits ensucrats. Lo modern geni català ha celebrat ja ses noces d'or amb la Musa de les arts, i a fe que n'han sortit d'obres perfectes, com filles hermosíssimes d'eixe sant maridatge.

¡Desditxats los pobles que no senten los plers de la poesia o que no han tingut poetes! Nascuts i morts en l'ombra, com races inferiors i desvalgudes, no deixen pas un record de son trànsit ignorat sobre la terra. Esperit perdurable de les nacions que foren, l'art, sols l'art pren la representació de son valiment quan són cridades al judici de la posteritat. Mercé a vosaltres, pares del renaixement llemosí, la gran família catalana tindrà veu clara i forta en lo congrés de les nacions llatines per defensar son dret a l'honorós estament que li pertoca.

Eixe renaixement de les lletres és lo signe del renaixement de nostra virilitat. No canten los ocells en los glaçats matins de la hivernada. Convalescents d'una llarga malaltia, sentim ja l'escalfor de la sang nova que ens fa batre lo cor. No plorem un passat que no pot renàixer; però guardem lo tresor sagrat de les virtuts antigues, com la llavor fecunda i sempre sana de la nostra vitalitat, donant gràcies a Déu que ens ha fet veure millors temps. Mai s'han eixamplat tant com avui ni s'han vist

tant poblades les nostres viles; mai cobriren tants de pàmpols los nostres puigs i tossals; mai ombrejaren tants d'arbres fruiters nostres fondalades; mai estengueren tant lluny los braços nostres ports per acaronar en ells tantes naus vingudes de totes les mars. Néts agraïts d'aquells lluitadors invencibles que bastiren nostra gran casa pairal i clavaren les fites de nostra heretat immensa, no despengem dels murs la llança feixuga ni l'espasa rovellada. Obrim, sí, amb la rella lo solc d'on sortirà lo pa de nostres fills, per compartir-lo amb ells en la taula de família, altar sagrat on consagrem a Déu cada dia los fruits beneïts del treball i de la pau.

¡Benaurats nosaltres, si a eixa felicitat terrena poguessen afegir l'exaltació i enamorament dels grans ideals de l'ànima! La tasca gloriosa, però difícil, que ens està comanada, oh trobadors de Catalunya, és la de deixondir l'esperit endormiscat i mort en los braços del sensualisme, de la matèria. Esglaiats entre els dos grans misteris de la vida i de la mort; espectadors del continuat miracle de la incessant renovació i transformació del món físic, sentint reproduïda en la consciència de cada u de nosaltres la gran tragèdia primitiva del bé i del mal, no sembla sinó que fugim covards d'eixos paorosos problemes, com si poguessem evitar-los per mitjà d'un vergonyós ensopiment.

¡Que els raigs lluminosos de vostres inspiracions desfacen les boires dels nostres dubtes, i que vostra vara de profetes ferixca los cors empedreïts, fent brollar a doll les clares aigües que refresquen

nostres llavis assedegats! Mainaders coratjosos d'una nova croada, en lloc del ferest *desperta ferro* dels nostres almogàvers, aneu cridant per mig dels nostres pobles: *¡desperta, ànima, desperta!*

I llavors podrem mirar fit a fit lo sol clarejant de la bondat i la bellesa sobiranes, d'on tota poesia emana. Bé heu fet en triar aquest primer diumenge de Maig per al jorn de la vostra festa. Lo renaixement de la nostra naturalesa és com un símbol alegre de nostre renaixement. El cor esclata en cantúries quan la terra esclata en flors. No esmente la nostra dissort en aquesta diada joiosa. Tots los dols del nostre passat, tots los patiments dels nostres avis, totes les fosques nuvolades de la història dels últims segles, foren lo mall que ens enfortí i el foc purificador de les virtuts de la nostra raça. Lo dolor noblement sofert és també una exaltació de l'esperit i abundosa font de les més castes inspiracions poètiques. Així, si aquest mes de maig s'engarlanda amb roses novelles i los rossinyols refilen entre les tendres fulles d'una bona brotada, és perquè abans ens ablaniren i fecundaren la terra i netejaren els arbres los vents glaçats de tramuntana, les llargues nits nevades i els curts dies plujosos d'un hivern que ens entristia.

Gaudim-nos, doncs, avui de ple a ple amb les dolçors de la primavera i de la poesia. Nascuts vora eixa mar llatina, engendradora de la deessa de l'amor i de la formosura, tots oïm dins de l'ànima lo ressò dels càntics immortals que sonen a l'entorn de les platges mediterrànies fa prop de

trenta segles. Eixes aigües blaves solcà la nau d'Ulises cantada per Homer, lo navili d'Eneas exalçat per Virgili, los llenys de les croades que inspiraren al Tasso. Il.luminats per eixe claríssim cel de la Grècia, per on volen encara les àligues de Júpiter, els coloms de Venus i els voltors de Prometeu, tots nos sentim arravatats per les ales de la imaginació envers les visions delitoses de l'idealisme artístic. Tot nos parla de poesia des del bressol a la tomba. Les faules de l'antiguitat, los llibres sagrats de nostra fe, els estudis dels temps clàssics, la vida dramàtica dels nostres herois, les rondalles i llegendes populars de l'edat mitjana, lo simbolisme de les lleis consuetudinàries, els miracles dels nostres sants, les festes de nostres vilatges, les solemnitats religioses del nostre cult, i fins lo clima paradisíac que ens acarícia i la formosura sempre lloada de nostres castes donzelles, tot fa que aquesta gran festa anyal de la poesia no siga sols lo delit d'algunes ànimes escollides, sinó el joiós aplec de tot un poble.

Per ell porte jo als llavis lo bes germanívol que València tramet a Barcelona. La gentil llauradora que entre les ribes encantades del Guadalaviar i del Xúquer plega les menudes perles dels arrossars i cull les pomes d'or del jardí de les Hespèrides, m'envia a vos, nobilíssima Comtessa, a fer-vos acatament. Bé us escau, així com les superbes castellanes del vell temps, passar los dies de feina a dintre del palau, filant lo cop de llana o d'estopa amb fus daurat i entreteixint o brodant los draps

meravellosos, admiració i enveja d'altres comtats veïns; i bé us escau obrir en les grans festes la llarga cambra daurada on presidiu com regina les noves corts d'amor. A elles he vingut jo, conduït per la fama de vostra discreció i vostra formosura, com lo més humil dels molts trobadors que us endrecen sos lais enamorats.

Si, per lo estret parentesc que vos uneix amb ma mare, i en record dels inspiradíssims poetes valencians, m'heu dat lloc tant alt com no merescut en aquest certamen, a ells tota l'honra i a mi tot l'agraïment. València és avui, com sempre, vostra amorosa germana més petita. Lo feix que lligà En Jaume no és pas desfet encara, i plàcia a Déu que no es desfaça mai. HE DIT.

POESIES COMPLETES

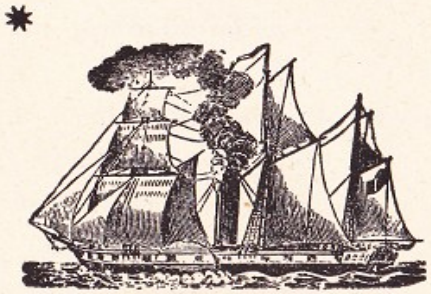

Les pàgines 56, 58, 60, 64, 66, 68, 76, 78, 80, 84 i 86 són reproduccions d'autògrafs de Vicent W. Querol, corresponents a poesies que es publiquen en aquest llibre.

A L'ESPERANÇA

De ditxes il.lusòries tu vas amb les mans plenes,
germana del dolor;
sols aquell ensomia a qui assoten les penes
un pervindre millor.

De la caixa de Pàndora junt amb els mals ixqueres,
últim de tots els mals;
tu el mirall de les aigües en mig el desert eres,
i eres un mirall fals.

El pitjor dol de l'ànima és aquell que es disfrassa
amb lo mant del plaer;
tu en lo ram d'olivera has amagat l'espasa,
la punxa en el llorer.

Fugint vas davant l'home quan afanyat et busca
per el camí dels anys.
¿Per què tu li allumenes en la nit que l'ofusca
amb una llum d'enganys?

Fins a dintre la fossa aconhortes al qui plora
i li promets un cel:
¡Qui sap! ¿del got, com sempre, has posat en la vora
sucre per dar-nos fel?

Tu en la nostra Ignorància i en nostre Orgull tingueres
pares, i d'ells has nat:
junt amb els primers hòmens del Paradís ixqueres,
germana del Pecat.

¡I de cuidar d'eixe arbre mon ambició no es cansa
per un fruit que no cullc?
Ja de mon cor et tire, mentirosa Esperança,
ton fals amor no vullc.

Mes no, que tu en les cordes trèmoles de ma lira
la Glòria m'has mostrat:

no rinyc amb tu, Esperança; ¿qui sap lo que és mentira?
qui sap que és veritat?

Tu eres companya eterna del desgraciat que plora;
tu sostens al qui cau;
tu en mig de les tormentes li assenyales la vora
a l'atribulà nau.

[*1859*]

¿Que será?

La veu de la sabiesa m'ha dit, —"entre les cordes
D'eixa ta bronca citra, precís és que recordes
"Que una altra corda hi á;
"Corda que está avui muda mes que sonará un dia
"En veus d'enamorada y alegre poesia
"Quant la vibré ta mà."

De llavors que en mon ànima s'alça movent-me guerra
Lo dubte que metzina les ditjes de la terra
Per que'n elles no creu
Y el cant de la Esperança que a mos oïts aplega;
Y rinyen sense treva, mon cor que'l orgull cega,
Mon esperit que veu.

Vingau, amichs, digaume, la sed que avui 'm devora,
La sed d'alegres ditjes que aumenta d'hora en hora,
La apaga algun torrent?
Parleu d'amor y em pense que no sabeu ma pena;
Mon ànima, d'ensomis y de desitjos plena
Será amor lo que sent?

¿QUE SERA?

La veu de la saviesa m'ha dit: —"Entre les cordes
"d'eixa ta bronca citra, precís és que recordes
"que una altra corda hi ha:
"corda que està avui muda, mes que sonarà un dia
"en veus d'enamorada i alegre poesia
"quan la vibre ta mà."

De llavors que en mon ànima s'alça, movent-me guerra
lo dubte, que metzina les ditxes de la terra,
perquè en elles no creu,
i el cant de l'Esperança, que a mos oïts aplega;
i rinyen sense treva, mon cor, que l'orgull cega,
mon esperit, que veu.

Vingau, amics, digau-me: la set que a mi em devora,
la set d'alegres ditxes, que augmenta d'hora en hora,
¿L'apaga algun torrent?
Parleu d'amor, i em pense que no sabeu ma pena:
mon ànima d'ensomis i de desitjos plena,
¿serà amor lo que sent?

Desitjos sense objecte, amors sense esperança,
una ambició de glòries que l'home ací no alcança,
ensomis d'una nit;
núvols que el vent s'emporta i que lo vent esqueixa:
¿què és això, amics, digau-me? —"En la dolenta [queixa
"veem de ton cor lo buit!

"I el buit del cor no l'ompli més que l'amor; debades
"alçaràs sobre els hòmens altives tes mirades
"Per l'immens horitzont
"en busca d'una ditxa que sols el amor dóna;
"sens ella, fulla a fulla, voràs com ta corona
"se secarà en ton front."

¡Calleu! Jo he oït mil voltes parlar d'amor als savis.
Però la risa incrèdula banyava los meus llavis,
i els banya encara avui.
Lo que creguí mentires ¿seran tal volta veres?
¿Tindrà, acàs, existència lo que jutgí quimeres
¿Sols no existix per mi?

¡Calleu! que dins de l'ànima sent dubte que m'espan- [ta.
¿Sóc au d'ales tallades que per la terra canta
i alçar no pot el vol?

¿Seré com el trist cego a qui la nit rodeja
i escolta que altres diuen, mentres ell mor d'enveja,
que hi ha una llum i un sol?

¿Seré nau combatuda, que amb desgarrades veles,
voga sens que li diguen son camí les estreles
per a aplegar al port?...
¿Amb una espasa encesa un àngel me desterra
del paradís que els hòmens trobaren en la terra,
sols deixant-me el record?

[*1859*]

A LA FE

Per què, en els ulls la bena, amb pas incert camines
sens ales que te porten per dalt de los cels blaus?
Ton peu descalç el punxa la terra amb ses espines
i com camines cega, tropesses al fi i caus.

Alça't i romp la llista que la claror et nega
i als hòmens acompanya per un camí segur.
Estén les blanques ales i fins al cel aplega
pa que dels hòmens pugues les esperances dur.

Un temps jove, creuares el romà imperi inquieta
amb llum en les mirades i en els llavis la mel,
duies la veu dels savis, la lira del poeta
i ton front coronava la claredat del cel.

Després, una nit fosca s'estengué per la terra
i era un roig foc de còlera la claror del teu ull.
Ta citra fou la llança, ta veu fou crit de guerra
i els hòmens t'adoraren com reina de l'orgull.

I després et tancaren dintre son tabernacle
els sacerdots i et daren sa enganyadora veu,
i els hòmens consultaven eixe mentit oracle
que la supèrbia alçava, substituint-lo, a Déu.

Vui, no; que ja sols eres la dolça missatgera
que des del cel abaixa de l'home a l'esperit:
sacerdotessa d'eixa creència vertadera
de la que el cor és hòstia i temple l'infinit.

Jo et veig en totes bandes, reveladora santa
d'un sol Déu en ses obres, que sa presència em diu
junt a la mar moguda que amb son furor m'espanta;
junt a les manses aigües en què mormola el riu.

Sospires en els aires, en l'huracà retrones,
entre la fresca ombra dels boscs antics et perds;
en el desert d'arenes que és mar d'ardentes ones
i en la catifa mora que formen els camps verds.

En nevades muntanyes que són com blanques tendes
que plantà per a un dia un poble de gegants;
i en els milers d'estreles que van per mils de sendes
i que en nit clara semblen a pluges de diamants.

Eres tu de mon ànima la inspiració: tu eres
la que ompli nostra vida, la que nos vola entorn.
En el bressol de l'home ton naixement tingueres
i deus esser companya fins el seu darrer jorn.

Romp dels ulls eixa bena que fa ombra a la conciència
i mostra ta hermosura a la claror dels sols:
de la Fe vertadera la germana és la Ciència
i la Ciència no és cega, ¿per què sa llum no vols?

4 setembre 1859

I

Germans, si en la nit fosca lo vent mestral fueteja
la nostra mar, i trona i el llamp groguenc flameja,
les barques peixcadores a qui sorprén lo temps,
llavors les unes d'altres fugen minvant les veles.
Però en les proes duen llums com a grans estreles
que aprés les fan juntar-se i al port tornar ensemps.

II

Germans, quan ve la vespra cenyida de llums blanques,
les naus del cel aturen son vol dalt de les branques,
i allí romanen mudes fins que renaix lo sol;
però, quan l'auba esqueixa les boires del boscatge,
amb grans esbarts joioses reprenen son viatge,
i les que semblant canten s'enlairen amb junt vol.

III

L'oratge dels vells segles foll ha esbargit los pobles
del nostre antic reialme, i avui les vostres cobles
llums són que els fan juntar-se com en la mar les naus;
l'esparsa del poeta és crit que en les muntanyes
tramet l'au viatgera pel matí a ses companyes
per allunyar-se totes, cercant los cels més blaus.

IV

Jo endormiscat al ombra y embriach al lo dolç flaire
que tarongers y palmes vinclant me porta l'aire
oixc vostra veu que em sembla ressò del avior
y em ve al esment la gloria dels jorns passats y plore
quant en lo carner cerque los morts per qui m'enyore
L'host coratjosa y sabia de nostres segles d'or.

V

Roma tingué dues filles y quant als irats glavis
dels gothis caigué nafrada ab tremolosos llavis
cridà les dues germanes prop de son llit d'esglay
¡Provença, Italia, els deya, feu-me en tot temps reviure:
Lo grat parlar, la força, lo seny, l'esperit lliure
dels grans hereus de Roma no es despartiran may.

VI

Provença ab Catalunya e Italia son bessones
de l'una al altra platja van les mateixes ones
com dolç bes que es trameten penyora de la pau.
Surten de Roma els papes y en tu Avignó son hostes
y el mateix vent allunya per les mateixes costes
ab lo vaixell de Genova la catalana nau.

VII

Creuats en Orient lluiten ensemps sos fills de ferro.
Provença es nova patria al Dant en son desterro
y en sos vergers a Laura trobà son dolç amant.
Avui que aplega Italia ses esventades cendres
no us deliteu poetes ab cobles d'amor tendres
Los que el llorer corona dels pobles van davant.

IV

Jo endormiscat a l'ombra i ubriac amb lo dolç flaire
que, tarongers i palmes vinclant, me porta l'aire,
oixc vostra veu que em sembla ressò de l'avior.
I en ve a l'esment la glòria dels jorns passats, i plore
quan en lo carner cerque los morts per qui m'enyore,
la host coratjosa i sàvia de nostres segles d'or.

V

Roma tingué dues filles, i quan als irats glavis
dels Gots caigué nafrada, amb tremolosos llavis
cridà les dues germanes prop de son llit d'esglai:
—"Provença, Itàlia, els deia, feu-me en tot temps reviu-
[re:
"lo grat parlar, la força, lo seny, l'esperit lliure
"dels grans hereus de Roma no es despartiran mai."

VI

Provença, amb Catalunya i Itàlia son bessones:
de l'una a l'altra platja van les mateixes ones,
com dolç bes que es trameten, penyora de la pau.
Surten de Roma els Papes, i en tu, Avignó, són hostes,
i el mateix vent allunya per les mateixes costes
amb lo vaixell de Gènova la catalana nau.

VII

Creuats en Orient, lluiten ensems sos fills de ferro;
Provença és nova pàtria a Dant en son desterro,
i en sos vergers a Laura trobà son dolç amant.
Avui que aplega Itàlia ses esventades cendres,
no us deliteu, poetes, amb cobles d'amor tendres.
Los que el llorer corona dels pobles van davant.

VIII

Amb freda por la mare ou lo soroll de guerra
que avui, quan los reis passen, ompli feresc la terra,
i obira trist el avi sos néts junt a l'escó.
Vui quan passeu vosaltres i l'avi entre les files
alça son braç per dar-vos plorant sa bendició.

IX

Aneu, en tant que a soles per la deserta riba
jo vaig somiant a voltes que fins aquí m'arriba
junt amb la marinada, de vostres veus lo chor.
Daura lo sol les planes, cauen dels oms les fulles,
i els pàmpols arrabassa com a mortes despulles,
bé així que a mos ensomis, lo vent de la tardor.

X

Germans, lo foll oratge dels malavirats segles
pot barrejar los pobles, dictant-los noves regles,
i esclafar de dues races lo natural confí;
mes tu, materna pàtria, sempre a tos fills alletes,
i els durs pits de la terra donen sempre, oh poetes,
a l'olivera antiga per saba l'oli fi.

Setembre, 1868

BRINDIS

En una felibrejada, aprés la celebració dels Jocs Florals

Com qui aprés llarg viatge per llunyanades terres
torna a la pairal casa, amagada en les serres,
on viu lo germà hereu,
i del natiu idioma ou la dolça paraula
i el pa de la infantesa menja en l'antiga taula,
i el vi dels avis beu,

així he vingut jo a seure junt a vosaltres ara,
al peu de l'antic arbre, que dóna fruits encara
i ombra en los nostres horts;
i a l'escoltar els càntics de vostra veu serena,
com de roig vi esta copa, mon ànima està plena
d'esperança i records

Romeu que del santuari, complits los vots, s'allunya,
jo amb greu dolor vos deixe, oh fills de Catalunya,
i al dir-vos "adeu siau"
brinde perquè renaixca, de tots los cors vollguda,
la del treball germana, la de l'amor naixcuda,
l'avui enyorada pau.

Romeu que del santuari la palma beneïda
s'emporta, jo m'emporte, dolç consol de ma vida,
vostre record amb mi;
i bec perquè, quan tornen de Maig les roses noves,
pugam cantar, poetes, les catalanes trobes
amb molt més goig que avui.

[*1868*]

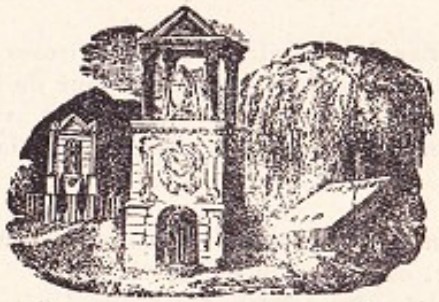

PATRIA, FIDES, AMOR

D'un plec d'eixes muntanyes, d'un dels casals que els
[roures
volten en les garrigues dels Pirineus veïns,
sis segles fa, els meus avis, durs fills de l'aspra serra,
sortiren quan en Jaume alçà el penó de guerra,
esglai dels sarraïns.

I al devallar dels cingles vers les flairoses planes,
per l'or del sol canviant-ne l'argent pur de les neus,
l'escalf sant de la pàtria duien al cor mos avis,
los lais d'amor dels poetes catalans en los llavis
i en los escuts les creus.

Jo, que una breu estona vinc a seure a esta antiga
sagrada llar, on crema lo foc de l'avior,
com els soldats d'en Jaume, nét d'ells, i germà vostre,
los tres mots per divisa encara amb orgull mostre
de Pàtria, Fe i Amor.

Fill sóc de la joiosa vila que al sol escampa
tot temps de fresques roses brodat son mantell verd;
ja coronada amb pàmpols i fruits que la llum dora,
la que la seda fila, la que remembra i plora
l'alarb en lo desert.

Fill sóc de la que guaiten, com dos gegants, captiva,
d'un cap Penyagolosa, de l'altre cap Mongó;
de la que en l'aigua juga, de la que fón per bella
dues voltes desposada amb lo Cid de Castella
i amb Jaume d'Aragó.

Bé prou que n'ensomien d'aquell llarg maridatge
de tres-cents anys les glòries avui sos fills darrers;
bé prou que amb mut coratge veem com les gralles ne-
[gres
volen pels cims on feien sols en jorns més alegres
llurs nius los esparvers.

Llavors tu, oh Barcelona, a un temps soldat i nàuxer,
l'espasa als lloms cenyida i per ceptre el trident,
per tos vaixells vetllaves, del mar blau a la vora,
junt a Monjuïc, que s'alça com una immensa prora
navegant vers l'Orient.

I llavors tu, oh València, palaus i temples gòtics
basties, i els rius feies esclaus empresonar
per a regar les hortes que avui són ta bellea,
i els rims de los poetes anaves, Galatea,
cantant prop de la mar.

L'Amor, la Fe i la Pàtria foren tres bones fades
que els bressols dels meus pares varen trenar llavors;
la Fe amb les verdes palmes del martiri i la glòria,
la Pàtria amb los que serva llorers eterns la història,
i amb la murta els Amors,

¡La Pàtria!... En corts o en lluites, amb sang o amb
[veu valenta,
contra els estranys la terra, los furs contra el dret reial
bé els defensà València amb clar seny i amb mans fortes;
per ço el punyal d'En Pere gravà dalt de ses portes:
"Dues voltes lleial"

¡La Fe!... De l'humil frare mestre Vicent encara,
ressò dels antics segles, retruny l'ardenta veu,
que en lo Concili als Papes, als Reis davant sos nobles
i per les amples places cridà als estols dels pobles:
"¡Honra i temor a Déu!"

¡L'Amor!... L'ombra de N'Ausiàs a tan bell mot
[aixeca
lo front, del llit de marbre, fixant los trists esguards,
i plany de nou les trobes de sa immortal ferida,
ell per qui fón la dona, entre els dols de la vida,
"com un llir entre cards".

Jovent de Catalunya, nous trobadors, del nostre
sagrat avior sigau-ne, jo us prec, custodis feels.
Si l'arbre boscà aixeca fins al cel blau les branques
on los ocells s'aturen i esclaten les flors blanques
és que enfonsa els arrels.

Mai com avui que Espanya obira envergonyida
trencats corona i ceptre, brut son mantell de fang,
sos fills en lluita infame, i es veu menyspreada i sola,
mai com avui n'és digne qui el gonfanó tremola
amb les Barres de sang.

Mai com avui que el dubte glaça los cors, i brollen
per tot fons d'impuresa on beu lo poble a doll,
mai com avui n'és digne qui diu l'oració tendra,
i en les desertes ares, cobert lo front de cendra,
dobla el cap i el genoll.

Mai com avui que l'Odi esmola els ferests glavis
i ven a l'encant l'ànima sos sentiments per l'or,
mai com avui n'és digne qui l'olivera planta
i coronat de roses, al món, trobador, canta
la dolça llei d'amor.

[*1872*]

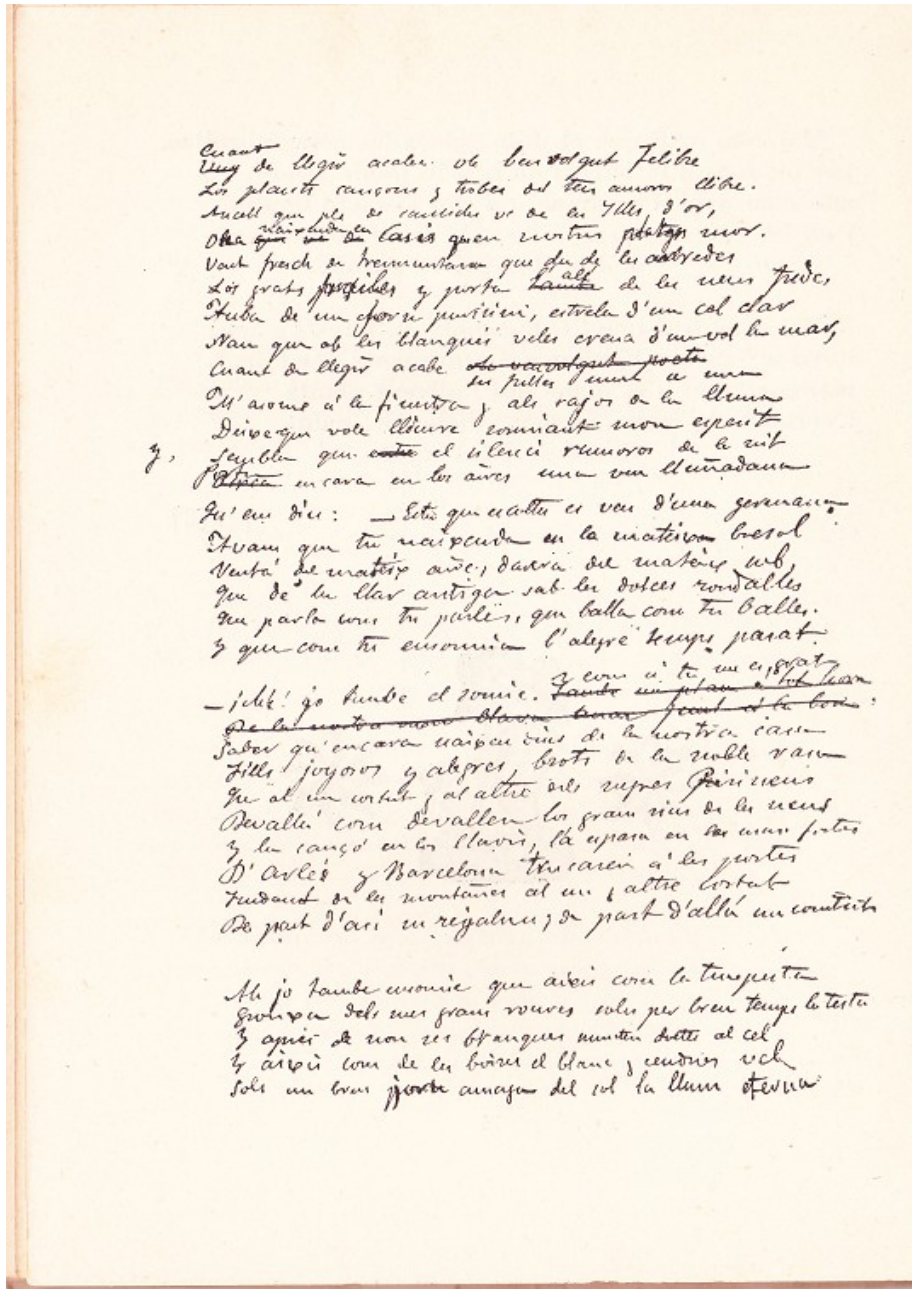

CARTA A FREDERIC MISTRAL

Amb motiu de la publicació de lo llibre de versos "Les Illes d'Or"

Quan de llegir acabe, ¡oh benvolgut Felibre!
los plants, cançons i trobes del teu amorós llibre,
ocell que, ple de càntics, ve de les Illes d'Or,
ona naixcuda en Casis, que en nostres platges mor,
vent fresc de tramontana, que du de les arbredes
los grats perfums i porta l'alé de les neus fredes,
alba d'un jorn puríssim, estrela d'un cel clar,
nau que amb les blanques veles creua d'un vol la mar;
quan de llegir acabe ses fulles una a una,
aguaite a la finestra i a la llum de la lluna
deixe que vole lliure, somiant mon esperit;
i sembla que el silenci remorós de la nit
porta encara en los aires una veu llunyadana,
que em diu:
—Esta, que escoltes, és veu d'una germana
abans que tu naixcuda en lo mateix bressol,
ventada d'igual aire, daurada de igual sol,
que de la llar antiga sap les dolces rondalles,
que parla com tu parles, que balla com tu balles,
y que, com tu, somnia l'alegre temps passat.

¡Ah! jo també el somnie i, com a tu m'és grat
saber que encara naixen dins de la nostra casa
fills joiosos i alegres, brots de la noble raça
que a l'un costat i a l'altre dels negres Pirineus
devallà com devallen los grans rius de les neus
i la cançó en los llavis, l'espasa en les mans fortes,
d'Arlés i Barcelona trucaren a les portes,
fundant, de les muntanyes a l'un i altre costat,
de part d'ací un reialme, de part d'allà un comtat.

¡Ah! jo també somnie que, així com la tempesta
gronxa del més grans roures sols per breu temps la testa,
i aprés de nou ses branques munten dretes al cel,
i així com de les boires el blanc i cendrós vel
sols un breu jorn amaga del sol la llum eterna,
vorem també com tornen de l'heretat materna
los vells jorns i se acaba lo plor del nostre dol.

Encara avui nos queda la terra, el mar i el sol:
la TERRA, conquistada, muntanya per muntanya,
i pla per pla, on no brota arrel de gent estranya,
amb nostra sang regada, plena dels nostres noms,
poblada d'antics arbres plantats per els vells homs,
ornada amb palaus gòtics i esglésies bizantines
que el bon record dels pares guarden en ses roïnes,
coberta per les tombes dels avis forts i sants:
la MAR que entre ses ones mogudes dels llevants
guarda lo solc encara dels grans vaixells de guerra
que de la nostra anaven a la llunyana terra:
lo SOL, que escampa encara, per a alegrar lo cor,
sobre les nostres planes sos esplèndids raigs d'or,
els nostres fruits saona, endolça els raïms negres

Cantant les seues gestes, plorant el seus esglays
Blandint la forta espasa, cantant los dolços lais
Resant la oració tendra, bebent en l'ampla taula
Lo vi guardat dels pares, i amb la gentil paraula
Dels trovadors dient-nos ses penes o el seu goig.

I passa tot com passa la llum del núvol roig
quan en ponent amaga lo sol l'eterna flama
i ve la nit i l'aspre vent de llebeig que brama
i ve la nit i l'aspre vent de llebeig que brama
70 I vè la nit i l'aspre vent de llebeig que brama
tion com mos ensomnis lo teu cantar se'n du.

¡Ah! dítxosos nosaltres quant escoltantes a'tu
Oblidem de la vida les desgràcies amargues
I del gelat desembre en les vetllades llargues
Podem donar exemple al esperit i al cor
76 Deprenint de memòria les teues Illes d'Or.

i de les nostres nines els dóna als ulls alegres
la llum, com a ses galtes el dóna el tint rosat.
¿Això sols, ¡oh poeta! nos queda del passat?

¡Nos quedes tu! Tu a soles eres la pàtria encara,
com si Virgili a Roma o al seu Tiber tornara
i en mig de les ruïnes, sentat sobre la pols
dels segles morts, diguera avui son càntic dolç,
i que, per a escoltar-lo, ixqueren dels escombres
dels antics temps gloriosos les beneïdes ombres,
així tu, Mistral, cantes i al ressò de ton plant
de l'oblidada historia los homes veig davant.

No els hèroes, tot lo poble, veig que renaix i avança,
los ulls plens d'alegria, lo pit ple d'esperança,
cantant les seues gestes, plorant los seus esglais,
brandant la forta espasa, cantant los dolços lais,
resant l'oració tendra, bevent en l'ampla taula
lo vi guardat dels pares, i amb la gentil paraula
dels trobadors dient-nos ses penes o el seu goig.

I passa tot com passa la llum del núvol roig
quan en ponent amaga lo sol l'eterna flama
i ve la nit i l'aspre vent de llebeig que brama,
així com mos ensomnis, lo teu cantar se'n du.

¡Ah! ditxosos nosaltres, quan escoltant-te a tu
oblidem de la vida les desgràcies amargues
i del gelat desembre en les vetllades llargues
podem donar exemple a l'esperit i al cor
deprenint de memòria les teues *Illes d'Or*.

[*1876*]

A MARIA LLORENTE

Regina dels Jocs Florals

Abans de què naixqueres, jo ja te coneixia,
¡oh Reina de la Festa, poncella no esclatà!
Eixe que avui en la lluita de la sagrà Poesia
per tu ha guanyat lo ceptre d'honor i cortesia,
quan tots dos érem jóvens, de tu em parlava ja.

Ell me contava els somnis d'amor i benaurança,
que llunyadans cercava dins lo pervindre clos;
i allà d'enllà, on a soles la llum del Poeta alcança
portat per les lleugeres ales de l'Esperança,
ja veia en tu eixos somnis prendre existència i cos.

I en amorosos càntics parlava d'una nina
que el front blanc ombrejava amb negres cabells rulls;
que duia entre los llavis la rosa purpurina,
en les mans lo blanc lliri de castedat divina,
i un raig de les estreles en los pensívols ulls.

Per ço, quan tu muntaves, poruga i satisfeta,
los alts graons que duien fins la cadira d'or,
crec jo que no escoltava lo llorejat poeta
los llaus i crits de joia amb què la glòria espleta,
sinó la veu dolcíssima dels batiments del cor.

¡Ditxosa tu, que en l'alba riallera de la vida,
en Corts d'Amor ja dictes les sobiranes lleis;
i ell més ditxós encara, que amb l'ambició complida,
la verge somniada veu per sa mà conduïda
al setial de la glòria, més alt que no el dels Reis!

[*1879*]

Aprés de mil centúries, baix la mateixa serra
on Hércules i Atlante vingueren a les mans,
dintre de ses entranyes escolta amb por la terra
la renovada lluita dels Déus amb los Titans.

No han mort los que trencaren amb la feixuga clava
de Calp i de Tarifa los gegantins turons,
dormits per tants de segles devall de la mar blava,
s'aixequen vui feréstecs per a enfonsar los mons.

Són de llurs crits de guerra les trémoles paraules
eixos remors que s'ouen com udolant brogit;
tots los Ciclops i Fúries de les antigues faules
creuen per les tenebres paoroses de la nit.

¡Oh! hermosa Andalusia, que entre les mans morenes
portes les palmes grogues i d'olivera el ram,
flors de gesmil i roses mesclades en les trenes,
rojos clavells als llavis i als negres ulls lo llamp.

LOS TERRATREMOLS D'ANDALUSIA

Per la bellesa lluiten com en los temps d'Alcides
los que ell tancà en l'abisme com a vençuts esclaus
No tingues por que enfonsen tes serres beneïdes
si, al peu de la Creu santa, les galtes esmortides,
tota endolada caus.

Madrid - Janer - 1885.

Broden tes faldes verdes roselles d'escarlata;
somies baix les branques dels tarongers en flor;
Guadalquivir te volta com cinturó de plata,
i penja a los teus muscles lo Darro el collar d'or.

Al pit l'Alhambra portes, joiell de filigranes;
a Màlaga i a Gades, dos mars besen tos peus;
daura l'estiu amb garbes de sec forment tes plantes,
i el Mul-Hacen te dóna son caputxet de neus.

Per la bellesa lluiten, com en los temps d'Alcides,
los que ell tancà en l'abisme com a vençuts esclaus,
no tingues por que enfonsen tes serres beneïdes,
si, al peu de la Creu santa, les galtes esmortides,
tota endolada caus.

Madrid, gener 1885

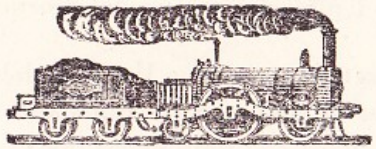

EL CANT DE VALENCIA

Jo sóc la llauradora que el mocador de randa
sobre el gipó de seda creua de banda a banda,
i duc brodà de roses la saia de setí,
el coll guarnit de rastres, d'anells les mans morenes,
i porte como a rajos de llum, sobre les trenes
la pinta i les agulles de perles i d'or fi.

Jo sóc la marinera que allà on lo cel s'acaba
vaig en la barca negra per dalt de la mar blava,
soltant al vent del vespre les veles del vaixell;
i quan a terra gire per lo matí la prora,
del fons de la mar quieta trac plenes a la vora
de peixos d'or i plata les malles del mornell.

Jo sóc la muntanyesa que, a l'ombra dels grans arbres
cuide els eixams d'abelles, i los ramats de cabres
per los tossals flairosos i fondalades duc;
obri lo mas al pobre que ve a ma porta i resa,
file lo cop d'estopa junt a la llar encesa,
i la rondalla antiga li conte al nin poruc.

Són meues eixes planes i eixa gentil ribera
On, per a viure sempre, vingué la primavera,
fugint dels altres climes lo nuvolós hivern;
i sota la llei dolça de son amat imperi
cada jorn se renova, com milagrós misteri,
del sol i de la terra el maridatge etern.

Són meues eixes serres, on creix lo pi i lo roure,
fites del meu reialme, alçades per a cloure
del vent de tramontana los meus jardins preats;
serres que els castells rònecs porten en ses espatlles
com los corsers de guerra duien en les batalles
per defensar mes terres, als cavallers armats.

. . . . . .

. . . . . .

[*1885*]

ANOTACIONS BIBLIOGRÀFIQUES

LA POESIA (Discurs de Querol)

Com exposició de la ideologia estètica, així com del concepte de poesia vernàcula que tenia Querol, creem que és escaient la publicació d'aquest discurs. El va llegir el poeta com a president del Consistori de mantenidors dels Jocs Florals de Barcelona, de l'any 1885, celebrats al saló de la Llotja del Mar, el dia 3 de maig de 1885.
Se va fer una edició en València, en l'Estampa de Doménech, en l'any 1885. En 4.º, 16 pàgines.
Se va reeditar a l' "Almanaque" de Las Provincias *per a l'any 1886.*
Per segona vegada el reproduïm ara, modernitzant l'ortografia.

A L'ESPERANÇA — ¿QUE SERA? — A LA FE

Aquestes tres poesies formen un tríptic poètic escrit per Querol l'any 1859.
Tenim la còpia manuscrita autògrafa de l'autor, en un quadernet de 4 fulles, escrits per les dues cares, que se conservaven en un sobre, en el que Aureli Querol va escriure: "Contiene este sobre las primeras tentativas que el poeta Vicent W. Querol hizo, casi en su niñez, de versos catalanes."

Quedaren inèdites a la mort del poeta. No se varen incloure en ninguna de les edicions de Rimas.
La segona poesia, "¿Què serà?", va esser publicada per primera vegada a l' "Almanaque" de Las Provincias *de l'any 1892.*
En el recull de poesias de Querol que s'inclou en el volum IV de la Biblioteca de Lo Rat Penat, *titulat* Capolls de Rosa, *figura també aquesta poesia.*
Així mateix en la reedició d'aquest recull que integra el número 145 de la Lectura popular *editada per la Biblioteca d'Autors catalans, volum IX. Barcelona (1915).*
Les altres dues poesies, se varen editar per primera vegada, per nosaltres, a la revista La República de les Lletres, *número 8 (abril-juny), València, 1936.*

ALS POETES PROVENÇALS

Aquesta poesia va esser escrita amb motiu de les festes celebrades pels poetes provençals a la Provença en l'estiu del 1868, i a les que varen concórrer els poetes catalans.
Tenim una còpia manuscrita autògrafa de l'autor, amb la data de setembre 1868.
Se va incloure en la primera edició de Rimas *(1877) i en la segona (1891), així com en tots els posteriors reculls dels versos valencians de Querol.*
També a l'antologia Les cent millors poesies de la llengua catalana, *triades per Ernest Moliné i Brasés.—Barcelona, S. A.*

BRINDIS

Aquesta poesia, fou llegida pel seu autor al banquet celebrat als poetes provençals, després de la festa dels Jocs Florals de Barcelona, l'any 1868.

Se reproduïx a les dues edicions de Rimas, *així com en totes les col.leccions de versos valencians del poeta. Se va incloure a l' "Anuari Català" del 1875. Barcelona.*

PATRIA, FIDES, AMOR

Aquesta poesia va esser llegida per Querol, com a mantenidor del Consistori dels Jocs Florals de Barcelona, l'any 1872, per a complir el costum de què un dels mantenidors done les gràcies en un discurs, que aquesta vegada va esser en vers.
Se va editar a València, en la imprenta de Doménech, l'any 1872.
S'inclou, després, en totes les col.leccions poètiques valencianes de l'autor conegudes, així com a l'antologia Les cent millors poesies de la llengua catalana *formada per Ernest Moliné i Brasés. Barcelona.*

CARTA A FREDERIC MISTRAL

Aquesta poesia, escrita en 1876, va esser enviada a Frederic Mistral, firmada amb pseudònim, pel poeta Querol, que va rebre contestació del gran poeta provençal.
Tenim l'original de Querol, que conservava el seu germà Aureli en un sobre, en el que va escriure: "Este sobre contiene el borrador de una carta en verso y firmada con un pseudónimo que el poeta valenciano Vicente W. Querol escribió al gran Federico Mistral felicitándolo por la publicación del libro Las Islas de Oro, *y la contestación que le dio el inmortal poeta provenzal. Garantiza la autenticidad, Aurelio Querol".*
Com no va esser trobada en els papers de l'autor, després del seu traspàs —com sabem per les cartes d'Aureli a

Llorente—, no va poder ser inclosa a la segona edició de Rimas *(1891).*
Per primera vegada va esser publicada en el recull de poesies valencianes de Querol, publicat per Lo Rat Penat, *l'any 1897, així com en el de la* Lectura popular *de Barcelona.*

A MARIA LLORENTE

Aquesta poesia la va escriure i enviar, des de Madrid, Querol, per tal de felicitar a la filla major del seu amic Llorente per haver estat elegida Regina dels Jocs Florals que per primera vegada celebrava la nova Societat valencianista Lo Rat Penat, *l'any 1879.*
Se va publicar per primera vegada a l' "Almanaque" de Las Provincias, *de l'any 1881.*
Se va incloure, després, en la segona edició de Rimas, *així com en les demés col.leccions de poesies valencianes de Querol.*

LOS TERRATREMOLS D'ANDALUSIA

Aquesta poesia va esser escrita a Madrid, l'any 1885, amb motiu d'aquells terratrémols que fustiguejaren les terres andaluses, a les que tota la nació va tindre que enviar auxili.
Tenim còpia autògrafa, que conservava Aureli Querol, en un sobre que diu: "Este sobre guarda, compuesta por Vicente W. Querol, una poesia en catalán dedicada a los terremotos de Andalucía".
Se va publicar, després, a l' "Almanaque" de Las Provincias *de l'any 1886.*
Se va incloure, també, en la segona edició de Rimas, *així*

com en tots els posteriors reculls de versos valencians del poeta que venim anomenant.

EL CANT DE VALENCIA

Aquest fragment és, sens dubte, l'únic que Querol va escriure de una poesia que, per a complaure als amics de València, pensava haver enviat al concurs dels Jocs Florals, i de la que tenim coneixença per les cartes de Querol que escrivi a Llorente, en les que feia al.lusió a aquesta poesia començada i no acabada mai.
Se va publicar, per primera vegada, en el diari Las Provincias, *en octubre de 1893, i a l' "Almanaque" del dit diari, corresponent a l'any 1894.*

BIBLIOGRAFIA

Donat el caràcter monogràfic d'aquest llibre, creem que la bibliografia deu esser restringida a la sola referència de treballs adients al seu tema.

Per a un estudi de Querol més ampli, pot veure's la bibliografia que donem al final de la nostra edició de les poesies de Querol, inclosa en el volum respectiu de la col.-lecció "Clásicos Castellanos". Espasa-Calpe, S. A. Madrid.

I

OBRES DE QUEROL

El Corsario.—Poema de Lord Byron, traducido del inglés en verso castellano por D. Vicente W. Querol y don Teodoro Llorente.—Valencia, 1863.

Patria, Fides, Amor.—Versos llegits en els Jocs Florals de Barcelona l'any 1872 per Vicent W. Querol.—València, 1872.

Prologo a Gaul.—Poema de Ossián, traducido en verso castellano por Antonino Chocomeli Codina.—Valencia, 1874.

Rimas.—De D. Vicente W. Querol con un prólogo del excelentísimo Sr. D. Pedro. A. de Alarcón.—Valencia, 1877.

La Fiesta de Venus.—En el Almanaque de *La Ilustración Española y Americana.*—Madrid, 1878.

Sobre la traduccion de Fausto.—Article en la *Revista de Valencia.*—València, 1883.

Discurs.—Llegit en els Jocs Florals de Barcelona lo dia 3 de maig de 1885 per Vicent W. Querol, president del Consistori.—València, 1885.

Colon.—(Fragment d'un poema no acabat). En la revista *La España Moderna.*—Madrid, 1890.

Rimas.—De D. Vicente W. Querol, con un prólogo de don Teodoro Llorente. "Colección de Escritores Castellanos". Madrid, 1891.

Poesies.—De Vicent W. Querol.— En el volum IV de la Biblioteca *Lo Rat Penat,* "Capolls de Rosa.—València, 1897.

Prologo.—A "Historias del alma" de Eduardo Gómez de Mazparrota. Alicante, 1908.

Querol. — Poesies.—Número 145 de la *Lectura Popular* de la Biblioteca d'Autors catalans.—Barcelona, s. d. (1915).

Querol.—Volum XXVIII de la col.lecció "Las mejores poesías (líricas) de los mejores poetas". Editorial Cervantes.—Barcelona, s. d. (¿1823?).

El Corsario.—De Lord Byron.—Traducción de Vicente W. Querol y Teodoro Llorente.—Prólogo de Luis Guarner.—Colección "Los Poetas" número 65.—Madrid, 1929.

II

TREBALLS SOBRE QUEROL

Alcover, Juan.—Artículos en "La Vanguardia" de Barcelona.—18 y 25 de enero de 1921.

Almela i Vives, Francesc.—"ELS DOS CAMINS DE QUEROL". En *La Nova Revista.*—Barcelona, 1928.

Andreu Gonzalbez, Ramón.—"EL ARBOL Y SUS FRUTOS. Esencia y espíritu de Teodoro Llorente Olivares".— Valencia, 1936.

Anonim.—"UNA POESIA DE QUEROL" En "Almanaque" de *Las Provincias* per a 1890. [Teodoro Llorente.]

Blanco Garcia, Francisco.—LA LITERATURA ESPAÑOLA EN EL SIGLO XIX. (Tercera parte).—Madrid, 1891-94.

Cebrian Mezquita, Lluís.—Pròleg al llibre *Les Illes d'Or* de Mistral.—Versió de Lluís Guarner.—Valencia, 1931.

Duran de Valencia, Miquel.—TEODOR LLORENTE. Col.lecció popular Barcino. Vol. CXXVII.—Barcelona, 1936.

Gomes de Mazporrata, *Eduardo.*—"Vicente W. QUEROL. Su vida. Su muerte. Juicio de sus obras." En "Historias del Alma."—Alicante, 1908.

Guarner, Lluís.—Prólogo a *Antología de poetas valencianos.*—Colección "Los Poetas".—Madrid, 1929.

GUARNER, Lluís.—"DUES POESIES VALENCIANES INEDITES DE VICENT W. QUEROL.—En "La República de les Lletres", núm. 8. València, 1936.

IXART, José.—VICENTE W. QUEROL. En el llibre *El año pasado*.—Barcelona, 1890.

LLOMBART, Constantí.—En "Los fills de la Morta Viva".—València, 1879.

LLORENTE, Teodoro.—"Las letras en Valencia durante el año 1889". En la revista "La España Moderna".— Madrid, 1890.

LLORENTE, Teodoro.—Pròleg a la segona edició de "RIMAS".—Madrid, 1891.

LLORENTE, Teodoro.—Dedicatoria de su traducción de "Fausto".—"Biblioteca Arte y Letras".—Barcelona, 1882.

LLORENTE, Teodoro.—Necrología de Querol. En el "Almanaque" de *Las Provincias*.—Valencia, 1890. (Publicada anónima.)

LLORENTE FALCO, Teodoro.—"Mistral i Llorente".—Biblioteca "L'Estel".—València, 1932.

MONTOLIU, Manuel de.—"Manual d'història crítica de la literatura catalana moderna".—Barcelona, 1922.

MENENDEZ Y PELAYO, Marcelino.—Preàmbulo al "Nou llibret de versos" de Llorente.—València, 1909.

MIQUEL Y VERGES, J. M.ª.—"Paral.lelisme de la renaixença a Mallorca i València". En "Revista de Catalunya".—Barcelona, 1934.

NAVARRO REVERTER, Juan.—"Teodoro Llorente, su vida y sus obras".—Barcelona (1909).

PALAU, Melchor de.—"Acontecimientos Literarios" (Cuaderno número 4).—Madrid, 1889.

PIZCUETA, Félix.—Prólogo al libro "Poesías serias y jocosas" de Jacinto Labaila.—Valencia, 1876.

TUBINO, Francisco María.—"Historia del Renacimiento literario de Cataluña, Baleares y Valencia".—Madrid, 1881.

UNAMUNO, Miguel de.—"Ratpenaterías".—En "El Mercantil Valenciano".—Valencia, 19 de enero de 1909.

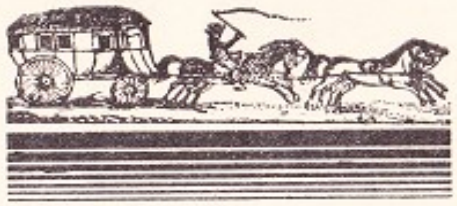

TAULA

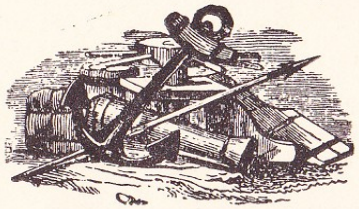

TAULA

Pàg.

PROLEG 7

I. Querol, poeta valencià 9
II. Querol i la Renaixença valenciana 17
III. Querol, poeta en llengua valenciana 27

LA POESIA. *(Discurs de Vicent W. Querol)* 39

POESIES COMPLETES 51

A l'Esperança 53
¿Què será? 57
A la Fe 62
Als poetes provençals 65
Brindis 70
Pàtria, Fides, Amor 72
A Mistral 77
A Maria Llorente 82
Als terratrémols d'Andalusia 85
El Cant de València 88

ANOTACIONS BIBLIOGRAFIQUES 91

BIBLIOGRAFIA 99

TAULA 107

Aquest recull de poesies valencianes de Vicent W. Querol ha estat
format amb les obres, inédites i publicades, fins completar tota
la producció valenciana del gloriós poeta de la nostra Re-
naixença. S'acabà d'impremptar als tallers tipogràfics
dels Fills de F. Armengot, situats a la Rda. Vinatea,
número 18, de la ciutat de Castelló de la Plana,
el día 15 del mes de Abril de l'any 1958.
Foren tirats 20 exemplars en paper de
fil Ingres-Guarro, il·luminats a mà
i numerats de I a XX; 50 de la
mateixa matèria, nume-
rats de 1 a 50; i 1000
en paper litos, sense
numerar

L ✠ D

20 pessetes